

SINT AMANDUS, HOELEDEN

De kerk van Hoeleden

De grote klok van Hoeleden

Pastoor Th. Wilmaers schrijft in zijn oorlogsverslag [6] op 18 februari 1918 over twee klokken die allebei in de 18de eeuw gegoten geweest zijn en een franstalige tekst hebben. Wat bijzonder verrassend is, is dat de twee vermelde klokken nu nog in de toren hangen. We behandelen ze in detail in wat volgt. De kleinste van de twee komt ook voor in de KIK/IRPA-catalogoog [8] onder het nummer 6442. We vinden daar niet alleen een afbeelding van de gehele klok maar ook foto's van twee details van de klok, namelijk de calvarie en het gietjaar. Dit doet sterk vermoeden dat deze klok in 1943 wel op de lijst stond van de aan te slagen klokken maar dat ze ofwel nooit is vertrokken ofwel na de oorlog is teruggekeerd. Hoe dan ook, de kerk van Hoeleden bezit op dit ogenblik twee historische klokken die, ondanks het feit dat ze ernstig zijn aangetast door weersomstandigheden en bezoekend gevogelte, nog veel van hun oude glorie kunnen tonen, doch na een ernstige schrobbeurt. Gelukkig hebben we het oorlogsverslag waaruit we het merendeel van de opschriften konden reconstrueren.

1. De **GROTE KLOK**. Vlak onder de schouder is onder een gietring een brede sierband aangebracht van golvende krullen. Rondom de klok zijn dan acht gietringen bij elkaar gezet waarbij, tussen de derde en vierde van bovenaan gezien, het jaartal

1792

te herkennen is. Vlak boven de faussure zijn nog eens vijf gietringen te zien. Hierboven staat de belangrijke tekst die verwijst naar de gieters:

C. DE FOREST, N. SIMON, C. DROUOT M'ON FAIT

Verder zijn op de andere flanken nog vage resten te zien van afbeeldingen van O.-L.-Vrouw met kind en een calvarie met Maria Magdalena.

De versieringen eindigen met vier gietringen op de lip van de klok.

Eén van de gieters van de grote klok

Vervaagde afbeeldingen op de grote klok

Over de drie gieters is niet al te veel geweten. Van de tweede, Nicholas Simon zijn zelfs geen geboorte- of sterfdatum gekend. Claude Deforest (1726 – 179x) (meerdere schrijfwijzen zijn gebruikt) kwam uit de streek van Haute-Marne maar werkte praktisch nooit alleen, zoals ook hier in Hoeleden. Clément Drouot (1756-1825) komt ook uit dezelfde streek. Deze gieters waren actief rond het einde van de achttiende eeuw. De lijst die Tchorski [7] samenstelde over de productie van deze gieters bevat wat gegevens. André Lehr [3] schrijft in zijn overzicht van gieters allerhande, dat Nicholas Simon een zoon was van de Duitse gieter Joseph Simon en vermoedelijk uit de omgeving van Bonn afkomstig was. Van hem zijn klokken bekend in de periode 1786-1792, periode waar de Hoeledenklok netjes in past. In Nederland maakte hij, voor zover bekend, in 1787 en 1791 twee klokken.

Drouot heeft volgens de traditie van Lotharingse klokkengieters regelmatig met landgenoten samengewerkt. In 1790 goot Drouot in het Limburgse twee klokken samen met Nicolas Simon en Claude Deforest. In 1807 zien wij Clément Drouot samenwerken met P. Thouvenel.

2. De **KLEINE KLOK**. Bovenaan de schouder van de klok zijn driemaal dubbele gietringen te vinden, Tussen de bovenste paren staat een tekst die nog gedeeltelijk te lezen is:

JUSSIT ME FIERI R^{DUS} ET AMPL. D^S WALTHERUS CHABATTEAU ...1701

In het oorlogsverslag vermeldt de pastoor dat de tekst toen al in 1918 verweerd was maar dat hij in een oorkonde heeft gezien dat de puntjes in de tekst moesten vervangen worden door de woorden ABBAS HEYLISSIMENSIS.

Tussen de volgende paren gietringen staat dan een tekst die nu wel reconstrueerbaar is:

(handje) MAER EDEL, JEAN PERIN ET JEAN THOUVVENEL M'ONT FAICT 1701.

De kleine klok in 1943 KIK/IRPA # 6442

En dezelfde klok nu in 2019

De twee letters V lopen wel door mekaar zodat ze praktisch als W kunnen gelezen worden. Onder het laatste paar gietringen is een fraaie sierband te zien met hangende eikenbladeren. Nog eens drie gietringen zijn op de lip aangebracht. Ook boven de faussure vinden we drie ringen waarbij de middelste beduidend dikker is dan de omliggende.

Details van de klok, links en midden uit 1943 van KIK/IRPA # 6442, rechts van nu

Op de zijflanken van de klok zijn nog een aantal afbeeldingen te vinden waarvan enkele nog in goede staat. Volgens het pastoorsverslag zijn deze afbeeldingen van het H. Sacrament, van Christus aan het kruis, van O.-L.-Vrouw met kind en van Jan-Baptist. Hier hebben we het geluk dat de bezetter in 1943 soms zeer mooie foto's maakte van details op de aangeslagen klokken. Dit is bijvoorbeeld hier het geval waardoor we een mooi beeld krijgen van de

calvarie die op dit ogenblik nog nauwelijks herkenbaar is. De afbeeldingen van O.-L.-Vrouw en van St.-Jan-Baptist zijn gelukkig nu nog goed te herkennen.

In de Tchorski-catalogoog [7] wordt de gietersdynastie Thouvenel uitvoerig beschreven maar de telg met voornaam Jean is blijkbaar alleen in Frankrijk actief geweest. De naam Perin komt helemaal niet voor, wel in de schrijfwijze Perrin. Edel is een klokkenmakersfamilie uit de Elzas maar een telg met de voornaam Maer wordt niet genoemd. Tenzij MAER EDEL een soort klokkennaam voorstelt? Langs contacten in Frankrijk proberen we meer te weten te komen over de gieters die op de klokken van Hoeleden voorkomen.

Deze twee historische klokken, die vroeger pareltjes moeten geweest zijn, zijn heel besmeurd. Een professionele reinigingsbeurt kan hen nagenoeg volledig in hun oorspronkelijke toestand brengen. Maar eerst moet de klokkenkamer deskundig gereinigd worden en onbereikbaar gemaakt worden voor vogels.

Technische gegevens

KERK	KLOK	GIETER	HOOGTE	DIA	DIKTE	JAAR	GEWICHT	TOON
HOELEDEN	Klok 1	De Forest e.a.	76	97	6,5	1792	275	AIS
	Klok 2	Thouwenel e.a.	65	78	5,2	1701	150	B

Referenties

- [1] BEARDA, T., SERGEYS, J. & TEUGELS, J.L., *Campanae Lovanienses, Inventaris van Beiaarden en Klokken in Groot-Leuven*, Uitgeverij Peeters Leuven, 2008
- [2] LAUWERS, V., TEUGELS, J.L. & WOUTERS, W. , *Klokkenpatrimonium Pastorale Zone Bekkevoort, Jaarboek Heemkundige Kring Bekkevoort 2018*, 117—131
- [3] LEHR, A., *Van Paardebel tot Speelklok. De Geschiedenis van de Klokgietkunst in de Lage Landen*, Europese Bibliotheek, Zaltbommel, 1971
- [4] ROMBOOTS, L., *Zingend Brons, 500 jaar beiaardmuziek in de Lage Landen en de Nieuwe Wereld*, Davidsfonds, Leuven, 2010
- [5] TEUGELS, J.L. & WOUTERS, W. , *Klinkend Erfgoed - Herwaardering van het Klokkenbestand in Vlaanderen, Monumenten, Landschappen en Archeologie*, 37, (4), 50--62, 2018
- [6] http://search.arch.be/nl/zoeken-naar-archieven/zoekresultaat/ead/index/eadid/BE-A0550_006912_006778_DUT
- [7] <http://tchorski.morkitu.org/2/campa.htm>
- [8] http://balat.kikirpa.be/search_photo.php

Jef L. TEUGELS
Werner WOUTERS
24 juni 2019